
РЕГІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА

УДК 378.4.091.8:001.891](477.51)»189/191»
DOI 10.31654/2520-6966-2021-15i-105-95-103

Гайденок О. В.

аспірант кафедри історії України
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Дослідження студентства Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька (кін. XIX – поч. XX ст.)

У статті подано огляд перспектив подальшого дослідження студентства Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька у період кінця XIX – початку XX ст. Ніжинське студентство розглядається крізь призму загальноімперського, саме тому висвітлено основні здобутки радянської та пострадянської історіографії з даного питання. Наголошується на тому, що до цього часу немає праці, в якій увага приділялася б саме студентам інституту Безбородька, їхньому повсякденному життю, а не викладачам, внутрішньому розпорядку закладу чи суспільно-політичним метаморфозам. Також на сьогодні існує невелика кількість наукових робіт, які б розкривали проблематику провінційного студентства Російської імперії. Враховуючи ці аспекти, у даній статті визначені шляхи подальшої дослідницької діяльності: соціальний та ідеальний образи студентства, його побутове життя, специфіка навчання в історико-філологічному інституті.

Ключові слова: Ніжинська вища школа, студентство, Історико-філологічний інститут князя Безбородька, вища освіта, інтелігенція, історія повсякдення.

Двохсотлітня історія Ніжинської вищої школи досить насичена на події: у 1820 р. у м. Ніжині було відкрито Гімназію вищих наук князя Безбородька. У період з 1832 по 1840-ві рр. діяв фізико-математичний ліцей, який реорганізували в юридичний. У 1875 р. на його основі було сформовано Історико-філологічний інститут князя Безбородька. Даний заклад проіснував до 1920 р. На початку 1920-х рр. було прийняте рішення про реформу Ніжинського інституту. Умовного сучасного

освітнього профілю заклад набув у 1946 р., коли після війни було сформовано Педагогічний інститут імені М. В. Гоголя (з 1998 р. – педагогічний університет). У 2004 р. Ніжинська вища школа отримала статус державного університету.

Історико-філологічному інституту князя Безбородька присвячена значна кількість робіт багатьох істориків. Особливо в цьому напрямку вирізняються праці Г. В. і О. Г. Самойленків [25–26]. Окрема група досліджень присвячена як загальному викладацькому складові інституту, так і окремим його професорам. Зокрема, це праці П. П. Моціяки [16], Д. С. Гордієнка [10], Л. В. Шипко [30], А. М. Остриянка [20–21], І. І. Киричок [14] та інших науковців. Також за останні роки було здійснено публікацію спогадів студентів і викладачів, щоденникових записів професора М. П. Бережкова [17; 32].

Однак, феномен студентства історико-філологічного інституту князя Безбородька розглядається у багатьох працях побіжно, у тіні загальної проблематики, не виходячи за рамки нехай і важливого, але другого плану. При цьому спроби осмислення образу пересічного студента завжди були затребуваними як для сучасників тієї епохи, так і для істориків-дослідників. Студент, як літературний герой, набув особливих рис у творах таких класиків, як Л. М. Толстой («Юность»), І. С. Тургенєв («Отцы и дети»), Ф. М. Достоєвський («Преступление и наказание»), А. П. Чехов («Студент», «Вишнёвый сад»), О. І. Купрін («Яма»), М. Г. Гарін-Михайловський («Студенты»), М. Горький («Жизнь Клима Самгина») та інших. Після появи і розвитку кінематографу нового забарвлення цим творам, а відтак і зображеному в них образу студента, надали як численні екранізації класики, так і біографічні картини. Цікавим є питання, яке закономірно постає після всього вищезгаданого. Воно полягає в тому, якою мірою ідеалізованим був цей образ, представлений спочатку в літературі, а потім у кінематографі.

Треба зазначити, що в радянській історіографії увага студентам якщо й приділялася, то в контексті революційних і суспільно-політичних рухів або ж у рамках історії університетів. Наприклад, Н. Я. Олесич у своїй роботі «В. И. Ленин и революционное студенчество России» (не важко здогадатися про зміст виходячи із самої назви монографії) [18] акцентує увагу на впливові особистості В. І. Леніна на студентський рух і політичне виховання студентів у руслі марксистської ідеології. Більш ранішнє дослідження П. С. Гусятнікова [11] також розглядає роль студентства у передреволюційних та наступних революційних подіях 1905–1907 рр. Г. І. Щетініна [31] у своїй монографії на глибокому рівні охарактеризувала вплив університетського уставу

1884 р. на вищу освіту в Росії, в тому числі на студентство. У рамках дослідження імперських університетів тему студентства підіймали такі дослідники, як Є. П. Степанович [27] та Р. Г. Еймонтова [33]. Тобто дослідниками розроблялися в першу чергу теми революції, соціально-політичні аспекти життя, а вже потім університет як заклад освіти та місце дискурсу між офіційною царською ідеологією та демократичними віяннями, включаючи буржуазні свободи, національне питання тощо. Сам пересічний студент з усіма його потребами, цінностями, особистим життям (включаючи кохання та секс) не був цікавим.

У сучасній українській історіографії після 1991 р. можна виділити роботи Н. М. Левицької [15], Т. А. Стоян [28], С. І. Посохова [23], Н. А. Шип [29] та інших. Але в цілому продовжувалася тенденція, визначена ще в радянській історіографії. Саме студентство як таке, вивчалось мало. На нашу думку, етапним є недавнє розлоге дослідження І. С. Посохова «Студентство університетів Російської імперії ХІХ – початку ХХ ст.: становлення та еволюція субкультури» [22], у якому розглядаються цінності студентського стилю життя, його ідеали, цілі, наукова і політична сфери діяльності представників студентської субкультури. На противагу цьому в сучасній російській історіографії увага студентському повсякденню часів «Belle Époque» приділяється ще з 1990-х рр.: А. Є. Іванов [12–13], О. А. Вішленкова [7–8], згадувана вже Н. Я. Олесич [19], В. Б. Аксьонов [1] та інші. При цьому вивчення студентської субкультури виходить далеко за рамки власне російської *patriam* [9; 24].

На потенційну критику стосовно того, що ми розглядаємо провінційне студентство крізь призму загальноімперського чи російського, заздалегідь відповідаємо тим, що воно входило до уніфікованої освітньо-наукової системи Російської імперії і в даному вжитку наведені нами назви позбавлені будь-якого ідеологічного підтексту.

Також в історіографії далеко не повною мірою відображено різницю в якості освіти між провінційними вишами та елітними. Увага здебільшого акцентується на імператорських університетах і при цьому набагато менше у поле зору дослідників потрапляють інститути та училища, які випускали значну кількість спеціалістів для різних галузей, не кажучи вже про чиновничий апарат. Всі ці заклади освіти формували власну інтелігенцію з усіма властивими їй особливостями (політичні та мистецькі уподобання, загальний світогляд тощо). Тобто лівова частина царської вищої освіти перебуває в тіні.

Не менш важливим є аспект військових зобов'язань студентів та приписки більшості з них до призовних дільниць [4, арк. 22–24; 6, арк. 14–15]. У подальшому це стало однією з основних причин вели-

ких втрат серед інтелігенції та професійних спеціалістів під час Першої світової війни.

Унікальність історико-філологічного інституту князя Безбородька у Ніжині полягає в тому, що подібних суто педагогічних закладів у Російській імперії більше не було окрім Імператорського Санкт-Петербурзького історико-філологічного інституту, який був відкритий у 1867 р. Часто до Ніжина подавали документи ті абітурієнти, які за тих чи інших обставин не змогли вступити до С.-Петербурзького закладу [2, арк. 104–105 зв]. Саме лише порівняння цих інститутів – столичного і провінційного – за різними показниками потребує поглибленого вивчення.

Попереднє знайомство з архівними матеріалами Ніжинського історико-філологічного інституту (фонд 1105) відкриває перед нами нові перспективи до вивчення як малодосліджених, так і взагалі недосліджених особистих студентських справ, навчальних програм, різноманітних звітів тощо [2–6]. Ми сподіваємося, що шляхом аналізу наявної в них інформації можливим буде дати відповідь на питання такого роду: яким чином вибудовувався ритм життя навчального закладу, головним аспектом була освіта чи виховання майбутніх викладачів і чиновників, у чому полягала специфіка навчання саме в Ніжинському інституті.

Хоча питання про станове походження студентів історико-філологічного інституту князя Безбородька у дослідженнях неодноразово підіймалося [25, с. 164–165], тим не менше не буде зайвим детальніше зосередитися на даних про батьків студентів, регіонах, з яких вони походили, включаючи дихотомію міста та села, матеріальні статки. Із сухої канцелярської мови можна скласти певний образ того, які особисті якості у студентів цінувалися при вступі та подальшому навчанні. Слід зазначити, що сама документація велася вельми охайно, використовувався спеціальний гербовий папір, а вже на період кінця XIX ст. до особистих справ підшивалися фотокартки абітурієнтів [5, арк. 3а-3б]. Сама технологія обліку мало чим поступається сучасній, багато документів друкувалися на машинці.

Таким чином, у даній статті ми побіжно розглянули перспективні шляхи дослідження студентського повсякдення на прикладі історико-філологічного інституту князя Безбородька у м. Ніжині. Тема надзвичайно цікава і потребує подальшого ретельного дослідження.

Література

1. Аксёнов В. Б. Слухи, образы, эмоции. Массовые настроения россиян в годы войны и революции (1914–1918). Москва: Новое литературное обозрение, 2020. 992 с.

2. Відділ Державного архіву Чернігівської області в м. Ніжині (далі ВДАЧОН). ф. 1105. Оп. 1. Спр. 875.

3. ВДАЧОН. ф. 1105. Оп. Спр. 876.

4. ВДАЧОН. ф. 1105. Оп. Спр. 883.

5. ВДАЧОН. ф. 1105. Оп. Спр. 884.

6. ВДАЧОН. ф. 1105. Оп. Спр. 887.

7. Вишленкова Е. А. Казанский университет Александровской эпохи: Альбом из нескольких портретов. Казань: Изд-во Казанск. ун-та, 2003. 240 с.

8. Вишленкова Е. А., Малышева С. Ю., Сальникова А. А. Terra Universitatis: Два века университетской культуры в Казани. Казань: Казанский государственный университет им. В. И. Ульянова-Ленина, 2005. 500 с.

9. Глаголева Е. В. Повседневная жизнь европейских студентов от Средневековья до эпохи Просвещения. Москва: Молодая гвардия, 2014. 319 с.

10. Гордієнко Д. С. «Кримський щоденник» Михайла Бережкова (червень-серпень 1895 р.). *Судейський збірник*. Київ: НЗ «Софія Київська», 2019. Вип. 2 (VIII). С. 13–21.

11. Гусятников П. С. Революционное студенческое движение в России. 1899–1907. Москва: Мысль, 1971. 264 с.

12. Иванов А. Е. Еврейское студенчество в высшей школе Российской империи начала XX века. Каким оно было? Опыт социокультурного портретирования. Москва: Новый хронограф, 2007. 436 с.

13. Иванов А. Е. Студенчество России конца XIX начала XX века: социально-историческая судьба. Москва: РОССПЭН, 1999. 414 с.

14. Киричок І. І. Професійно-педагогічна підготовка вчителів у Ніжинському історико-філологічному інституті (1875–1917 рр.) (автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки. Київ, 2007. 33 с.

15. Левицька Н. М. Академічний студентський рух в Україні в кінці XIX – на початку XX ст. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. 47 с.

16. Моціяка П. П. Ніжинський Історико-філологічний інститут князя Безбородька у портретах його директорів. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 312 с.

17. Ніжинська вища школа у спогадах студентів і викладачів: мемуари: у 2 т. / уклад.: Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. Т. 1: 1820–1919. 507 с.

18. Олесич Н. Я. В. И. Ленин и революционное студенчество России. Москва: Политиздат, 1982. 254 с.

19. Олесич Н. Я. Господин студент Императорского Санкт-Петербургского университета. Санкт-Петербург: Бельведер, 2002. 208 с.

20. Острянка А. М. Ніжинська історична школа кінця XIX – першої третини XX ст. (автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.06. – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Київ, 2001. 19 с.

21. Острячко А. М. М. Бережков: штрихи до біографії. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2009. Вип. 48. С. 196–201.

22. Посохов І. С. Студентство університетів Російської імперії ХІХ – початку ХХ ст.: становлення та еволюція субкультури. Харків: Раритети України, 2013. 276 с.

23. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в публіцистиці та історіографії. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. 368 с.

24. Рыжакова С. И. Фуксы, коммильтоны, филистры... Очерки о студенческих корпорациях Латвии. Москва: Новое литературное обозрение, 2015. 392 с.

25. Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Ніжинська вища школа: сторінки історії. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя; ТОВ «Аспект-Поліграф», 2005. 420 с.

26. Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Ніжинська вища школа в життєвих та творчих долях її випускників. Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2020. Т. І. 1820–1920. 368 с.

27. Степанович Е. П. Высшая специальная школа на Украине (конец ХІХ – начало ХХ в.). Киев: Наукова думка, 1991. 100 с.

28. Стоян Т. А. Студентство університетів підросійської України в другій половині ХІХ ст. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. 28 с.

29. Шип Н. А. Київська духовна академія в культурно-освітньому просторі України (1819–1919). Київ: Фенікс, 2010. 436 с.

30. Шипко Л. В. Наукова та освітня діяльність Михайла Бережкова автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.06 – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Київ, 2007. 16 с.

31. Щетинина Г. И. Университеты в России и устав 1884 года. Москва: Наука, 1976. 232 с.

32. Щоденник професора Михайла Бережкова. Інститутський період (1882–1904) / за ред. О. П. Кривобока. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 395 с.

33. Эймонтова Р. Г. Русские университеты на грани двух эпох: от России крепостной к России капиталистической. Москва: Наука, 1985. 350 с.

References

1. Aksionov, V. (2020). *Slukhi, obrazy, emotsii. Massovyye nastroyeniya rossiyan v gody vojny i revolyutsii (1914–1918) [Rumors, images, emotions. Mass moods of Russians during the war and revolution (1914–1918)]*. Moscow: New Literary Review. [in Russian].

2. Eimontova, R. (1985). *Russkiye universitety na grani dvukh epokh: ot Rossii krepostnoy k Rossii kapitalisticheskoy [Russian universities on the verge of two eras: from serf Russia to capitalist Russia]*. Moscow: Nauka. [in Russian].

3. Glagoleva, E. (2014). *Povsednevnyaya zhizn' yevropeyskikh studentov ot Srednevekov'ya do epokhi Prosveshcheniya [Daily life of European students from the Middle Ages to the Enlightenment]*. Moscow: Molodaya gvardiya. [in Russian].

4. Gusiaticnikov, P. (1971). *Revolyutsionnoye studencheskoye dvizheniye v Rossii. 1899–1907* [Revolutionary student movement in Russia. 1899–1907]. Moscow: «Mysl'». [in Russian].
5. Hordiienko, D. (2019). «Kryms'kyy shchodennyk» Mykhayla Berezhkova (cherven' – serpen' 1895 r.) [«Crimean diary» (June – August 1895)]. *Suhdeys'kyy zbirnyk – Sougdaia collection*, (2), pp. 13–21. [in Ukrainian].
6. Ivanov, A. (1999). *Studenchestvo Rossii kontsa XIX nachala XX veka: sotsial'no-istoricheskaya sud'ba* [Students of Russia at the end of the 19th and beginning of the 20th century: socio-historical fate]. Moscow: ROSSPEN. [in Russian].
7. Ivanov, A. (2007). *Yevreyskoye studenchestvo v vysshey shkole Rossiyskoy imperii nachala XX veka. Kakim ono bylo? Opyt sotsiokul'turnogo portretirovaniya* [Jewish students in the higher school of the Russian Empire at the beginning of the 20th century. What was it like? Experience of socio-cultural portraiture]. Moscow: Novyy khronograf. [in Russian].
8. Kryvobok, O. (Ed.). (2019). *Shchodennyk profesora Mykhayla Berezhkova. Instytuts'kyy period (1882–1904)* [Diary of Professor Mikhail Berezhkov. Institute period (1882–1904)]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholya. [in Ukrainian].
9. Kyrychok, I. (2007). Profesiyno-pedahohichna pidhotovka vchyteliv u Nizhyns'komu istoryko-filolohichnomu instytuti (1875–1917 rr.) [Professional and pedagogical training of teachers at the Nizhyn Historical and Philological Institute (1875–1917)] (*Extended abstract of Candidate's thesis*). Kyiv. [in Ukrainian].
10. Levyts'ka, N. (1998). *Akademichnyy students'kyy rukh v Ukrayini v kintsy XIX – na pochatku XX st.* [Academic student movement in Ukraine in the late 19th – early 20th centuries]. Kyiv: TOV »Mizhnarodna finansova ahentsiya». [in Ukrainian].
11. Motsiyaka, P. (2011). *Nizhyns'kyy Istoryko-filolohichnyy instytut knyazy Bezborod'ka u portretakh yoho dyrektoriv* [Nizhyn Historical and Philological Institute of Prince Bezborodko in portraits of its directors]. Nizhyn: Vydavets' PP Lysenko M.M. [in Ukrainian].
12. Olesich, N. (1982). *V. I. Lenin i revolyutsionnoye studenchestvo Rossii* [V. I. Lenin and the revolutionary students of Russia]. Moscow: Politizdat. [in Russian].
13. Olesich, N. (2002). *Gospodin student Imperatorskogo Sankt-Peterburgskogo universiteta* [Mr. Student of the Imperial St. Petersburg University]. St. Petersburg: Bel'veder. [in Russian].
14. Ostryanko, A. (2001). *Nizhyns'ka istorychna shkola kintsya XIX – pershoi tretyny XX st.* [Nizhyn Historical School of the late XIX – first third of the XX century] (*Extended abstract of Candidate's thesis*). Kyiv. [in Ukrainian].
15. Ostryanko, A. (2009). M. Berezhkov: shtrykhy do biohrafiyi [M. Berezhkov: touches to the biography]. *Literatura ta kul'tura Polissya – Literature and culture of Polissya*, (48), pp. 196–201. [in Ukrainian].
16. Posokhov, I. (2013). *Studentstvo universytetiv Rosiys'koyi imperiyi XIX – pochatku XX st.: stanovlennya ta evolyutsiya subkul'tury* [Student's subculture: formation and evolution (on the materials of Russian universities of the 19th – early 20th centuries)]. Kharkiv: «Raryety Ukrainy». [in Ukrainian].

17. Posokhov, S. (2006). *Obrazy universytetiv Rosiys'koyi imperiyi druhoyi polovyny XIX – pochatku XX st. v publitsystytsi ta istoriografii* [Images of universities of the Russian Empire in the second half of the 19th – early 20th centuries in journalism and historiography]. Kharkiv: KhNU named after V. Karazin. [in Ukrainian].

18. Ryzhakova, S. (2015). *Fuksy, kommil'tony, filistry... Ocherki o studencheskikh korporatsiyakh Latvii* [Fuchs, commiltions, philistines ... Essays on student corporations in Latvia]. Moscow: Novoye literaturnoye obozreniye. [in Russian].

19. Samoylenko, H., & Samoylenko, O. (2005). *Nizhyns'ka vyshcha shkola: storinky istoriyi* [Nizhyn Higher School: pages of history]. Nizhyn: Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholya; TOV «Aspekt-Polihraf». [in Ukrainian].

20. Samoylenko, H., & Samoylenko, O. (2020). *Nizhyns'ka vyshcha shkola v zhyttvyvykh ta tvorchykh dolyakh yiyi vypusknykiv* [Nizhyn Higher School in the life and creative destinies of its graduates]. Nizhyn: NDU named after Nikolai Gogol. [in Ukrainian].

21. Samoylenko, H., & Samoylenko, O. (Comps.). (2015). *Nizhyns'ka vyshcha shkola u spohadakh studentiv i vykladachiv: memuary: u 2 t.* [Nizhyn higher school in the memories of students and teachers: memoirs: in 2 vols.] (Vol. 1: 1820–1919). Nizhyn: NDU im. M. Hoholya. [in Ukrainian].

22. Shchetinina, G. (1976). *Universitety v Rossii i ustav 1884 goda* [Universities in Russia and the Charter of 1884]. Moscow: Nauka. [in Russian].

23. Shyp, N. (2010). *Kyyivs'ka dukhovna akademiya v kul'turno-osvityans'komu prostori Ukrayiny (1819–1919)* [Kyiv Theological Academy in the cultural and educational area of Ukraine (1819–1919)]. Kyiv: Feniks. [in Ukrainian].

24. Shypko, L. (2007). *Naukova ta osvithna diyal'nist' Mykhayla Berezhkova* [Scientific and educational activity of Mykhailo Berezhkov] (Extended abstract of Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].

25. Stepanovich, E. (1991). *Vysshaya spetsial'naya shkola na Ukraine (konets XIX – nachalo XX v.)* [Higher special school in Ukraine (late 19th – early 20th century)]. Kyiv: Naukova Dumka. [in Russian].

26. Stoyan, T. (1998). *Studentstvo universytetiv pidrosiys'koyi Ukrayiny v druiy polovyni XIX st.* [Students of universities of sub-Russian Ukraine in the second half of the XIX century]. Kyiv: International Financial Agency LLC. [in Ukrainian].

27. Viddil Derzhavnogo arkhivu Chernihivs'koi oblasti v m. Nizhyni (dali VDACHON), f. 1105, op. 1, spr. 875.

28. VDACHON, f. 1105, op. 1, spr. 876.

29. VDACHON, f. 1105, op. 1, spr. 883.

30. VDACHON, f. 1105, op. 1, spr. 884.

31. VDACHON, f. 1105, op. 1, spr. 887.

32. Vishlenkova, & E. Malysheva, S., & Salnikova, A. (2005). *Terra Universitatis: Dva veka universitetskoy kul'tury v Kazani* [Terra Universitatis: Two Centuries of University Culture in Kazan]. Kazan: Kazan State University after named V. I. Ulyanov-Lenin. [in Russian].

33. Vishlenkova, E. (2003). *Kazanskiy universitet Aleksandrovskoy epokhi: Al'bom iz neskol'kikh portretov* [Kazan University of the Alexander era: Album of several portraits]. Kazan: Izd-vo Kazansk. un-ta. [in Russian].

Haidenko O. V.

graduate student of the Department of History of Ukraine
Nizhyn Mykola Gogol State University

Research of students of the Nizhyn Historical and Philological Institute named after Prince Bezborodko (late 19th – early 20th centuries)

The article provides an overview of the prospects for further research of students of the Nizhyn Historical and Philological Institute named after Prince Bezborodko in the late 19th – early 20th century. Nizhyn students are considered through the prism of the general imperial, which is why the main achievements of Soviet and post-Soviet historiography on this issue are highlighted. It is emphasized that so far there is no work in which attention is paid to the students of the Bezborodko Institute, their daily lives and not to teachers, the internal regulations of the institution or socio-political metamorphoses. Also today there are not many scientific works that would reveal the problems of provincial students of the Russian Empire. Taking into account these aspects, this article identifies ways of further research: social and ideal images of students, their everyday life, the specifics of studying at the Institute of History and Philology.

Key words: Nizhyn Higher School, students, Prince Oleksandr Bezborodko Historical-Philological Institute, higher education, intelligentsia, Alltagsgeschichte.